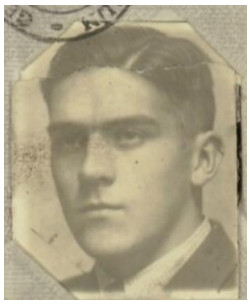
Wim de Vos

Wim Leo de Vos is geboren op 14 april 1923 in Boskoop. Hij was de zoon van Willem Matthijs de Vos (1894-1967) en Aartje Hoogendoorn (1896). Zijn ouders trouwden in 1918 in Boskoop. Hij had twee broers, Gerrit (Rotterdam, 12 oktober 1920) en Ton (3 oktober 1926).

Welkom nieuweling !

Nieuwelingen kunnen slechts in deze rubriek worden opgenomen als de namen duidelijk worden geschreven en adressen worden vermeld. Ook dient slechts één correspondent voor vermelding zorg te dragen; wij ontvangen telkens dubbele opgaven van nieuw-geïnstalleerden.

Alphen a. d. Rijn. Een heele nieuwe troep heeten we hier welkom: „De Hollandsche Nachtegalen". De leden zijn: Henny Groeneveld, Wally de Goede, Leen Kruit, John Lam, Henk Laros, Wim Overbeek, Wim de Vos, Bertus Wille, Hans en Wim Beck, Jan Meyer, IJsbrand van Wermeskerken, Hein Herbig, Jaap van Brummen, Gerrit de Vos, Liek Sonneman, Piet Jongens.

Het gezin woonde aan het begin van de oorlog op Van Dijkstraat 9 in Alphen aan de Rijn. Padvindersgroep de Hollandsche Nachtegalen in Alphen aan den Rijn werd in september 1936 opgericht. Een 'Hollandsche Nachtegaal' is een kikker die de hele zomernacht kwaakt. Deze groep was onder andere verbonden aan de Martha-Stichting, een Kindertehuis in Alphen aan den Rijn, een kindertehuis waarvoor studentenstam De Delftsche Zwervers jaarlijks kampen organiseerde. Willem en zijn broer Gerrit werden, samen met onder andere Hein Herbig en Leen Kruit, bij de oprichting actief. Zijn broer kreeg zijn erkenning als vaandrig (scoutsleider) in november 1938. Willem zat daarnaast ook op atletiek en hield van het schrijven van gedichten.

Op de ochtend van de Duitse inval werd het gezin wakker door overvliegende vliegtuigen en gebulder van afweergeschut. Na het bombardement op Rotterdam zagen ze dikke rookwolken. Na de capitulatie veranderde er in eerste instantie niet veel voor scholieren. Onderling waren de leerlingen voorzichtig hoe ze over de bezetter spraken, want ze zouden verraden kunnen worden door NSB sympathisanten. Bij Wim op school waren een of twee medeleerlingen met Nazi ouders, net als de ouders van een medescout op zijn scoutinggroep.

Zijn broer haalde op 9 maart 1942 zijn kandidaatsexamen Indologie aan de Universiteit van Utrecht. In maart 1942 veranderde het karakter van de *Arbeitseinsatz* in bezet Nederland drastisch. Tot dan toe was tewerkstelling in Duitsland grotendeels vrijwillig, maar vanaf maart werd het verplicht. Gerrit werd bijna opgepakt bij een studentenrazzia en dook onder. Hij sloot zich aan bij groep Albrecht. Voor deze groep verzamelde hij onder andere inlichtingen over Duitse troepenverplaatsingen.

In de zomer van 1942 deed Wim eindexamen aan de HBS. Wim kon door de situatie op de universiteiten niet studeren. Zijn vader kon hem een baantje geven bij het verzekeringskantoor waar hij manager was en voorkwam hiermee dat Wim tewerkgesteld werd in Duitsland. Hij wilde graag in actie komen tegen de bezetter, maar kende geen mensen in het verzet. Hein Herbig, de broer van zijn vriendin Henny en medescout in zijn Scoutinggroep, had plannen om als Engelandvaarder naar de UK te gaan en wilde Wim wel mee laten gaan. De groep die voor hen probeerde over te steken, werd al in de haven

opgepakt door verraad en het hele avontuur ging niet door. Later probeerde Wim op een andere manier naar Engeland te komen, maar ook deze keer ging het niet door.

Wim kwam in contact met een oud schoolgenoot die twee jaar ouder was, Thijs Booy. Ze richtten de illegale organisatie Koningin Wilhelmina Garde (KWG) op. De organisatie had als doel onderduikers te helpen, het verzamelen van adressen van NSB'ers, het verzamelen van militaire inlichtingen en het verspreiden van illegale lectuur. De organisatie was ingedeeld in cellen van ieder ong. 15 personen. De KWG bestond voor een groot deel uit leden van de Nederlandsche Jeugd Vereniging (NJV, het latere YMCA), Scouting en andere jeugdverenigingen. Zijn vader was adviseur, zijn broer Gerrit was betrokken. Henny zijn vriendin was koerier en ook haar broer Hein was aangesloten. Wim en Thijs gingen zich bezig houden met het schrijven van illegale pamfletten. Ze deden onder andere een oproep aan studenten om de loyaliteitsverklaring niet te tekenen en geen gehoor te geven aan de oproep voor de Arbeitseinsatz. Wim werd twee keer bijna gepakt toen hij door Nederland reisde om pamfletten te verspreiden.

Omdat hij op een gegeven moment geen baan meer had, maar wel de juiste leeftijd voor de Arbeitseinsatz, besloot hij onder te duiken in Goor bij een collega van zijn vader. Hij kreeg een vals persoonsbewijs, waarop zijn geboortedatum 15 juli 1943 was. Ook zijn broer Gerrit was ondergedoken.

In de zomer van 1943 keerde Wim weer terug naar Alphen. Daar bleek dat hun verzetsgroep geïnfiltreerd was en hun namen bekend waren bij de Gestapo in Arnhem. Op 3 oktober 1943 werd Wim door Thijs gewaarschuwd om snel het huis te verlaten. De KP -Arnhem had een inval gedaan in de kantoren van de Gestapo in Arnhem om bewijs te vernietigen tegen een aantal belangrijke leiders van het verzet. Ze verzamelden zoveel mogelijk documenten en vonden een doorslag met de namen van de groep van Thijs en Wim. Hierop stonden 30 personen en achter hun namen stond welke straf voor hen bedacht was. Zijn vader (die als adviseur genoemd werd), Thijs, Hein, Wim en vier anderen zouden direct geëxecuteerd worden. De andere 22 zouden gevangenisstraffen krijgen. In februari 1944 kreeg Wim bericht dat zijn vader en Thijs, die op de lijst stonden, opgepakt waren. Ze werden opgesloten in het Oranjehotel. Zijn moeder woonde toen in Heemstede met Ton. Gerrit moest een nieuw onderduikadres zoeken, want zijn vader wist waar hij zat en ook Wim ging weer in onderduik.

Op een gegeven moment werd ook Wim opgepakt, toen hij per trein van Leiden naar Rotterdam reisde. Hij was bang dat hij werd gearresteerd omdat hij op de Arnhemlijst voorkwam, maar blijkbaar werd hij aangezien voor een jongen die probeerde onder de Arbeitseinsatz uit te komen. Hij werd gevangen gezet in het Oranjehotel. Op een avond hoorde hij tikkende geluiden op de verwarmingsbuizen en herkende het als morse. Hij wist maar een paar letters, omdat het al lang geleden was dat hij morse bij Scouting geleerd had. Hij werd een paar keer verhoord, waarbij bleek dat de SD zijn dossier niet op orde had. Er werden alleen vragen gesteld over het ontduiken van de oproep om tewerkgesteld te worden.

Op 17 april 1944 ging hij op transport naar kamp Amersfoort. Hij kreeg nummer 10108. Vanuit daar werd hij tewerkgesteld op verschillende plekken in de buurt van het kamp, onder andere bij de Luftwaffe in Den Dolder. Hij zou op transport gaan naar Duitsland om daar

tewerkgesteld te worden, maar werd van de lijst gehaald door een klerk die verantwoordelijk was voor de transportlijsten. De man was een bekende van Thijs en onderdeel van hun verzetsgroep. Wim werd ziek en kwam in de ziekenboeg, maar werd na enige tijd toch weer tewerkgesteld. Op de plek waar hij werkte, kreeg hij een keer onverwacht bezoek van zijn ouders. Zijn vader was, samen met Thijs Booij, om onduidelijke reden niet lang daarvoor vrijgelaten. Na bijna drie maand in het kamp, werd Wim door een kamparts afgekeurd voor tewerkstelling in Duitsland. Het verzet had voor de juiste papieren gezorgd. Wim kwam vrij.

Bij een bevriende relatie van zijn vader op het platteland, sterkte hij een aantal weken aan. Medio september, na Dolle Dinsdag, werd hij door zijn voormalige docent geschiedenis, dhr Wieringa, gevraagd om langs te komen. Wieringa had in de meidagen van 1940 hard gevochten tegen de Duitsers en was commandant van de Binnenlandse Strijdkrachten in Alpen. Zijn plaatsvervanger was Karel. Ze wilden dat Wim zich bij hen aansloot. Beiden bleken veel over het verleden van Wim te weten, inclusief zijn pogingen om naar Engeland te ontkomen, de distributie van illegale pamfletten, zijn gevangenschap in Amersfoort en het feit dat hij van de transportlijsten verdween.

Wim nam schuilnaam Flip aan en raakte onder andere betrokken bij wapendroppings. Hij kreeg instructie in het gebruik van wapens en explosieven en gaf later opleiding aan anderen. Zijn vriendin Henny Herbig was actief bij de BS als koerierster en haar broer Hein was ook aangesloten. Wim woonde weer thuis, waar op zolder een schuilgelegenheid gemaakt was. In januari 1945 werd hun huis doorzocht door Duitse militairen. In het dorp werden verschillende mensen opgepakt, maar Wim (en zijn broertje Ton) werden niet gevonden. Ook de wapens die in huis waren bleven verstopt.

Zijn vader werd op 10 januari 1945 met 26 anderen gearresteerd als represaille voor de wijze waarop de Alphenaren zich op Dolle Dinsdag tegenover de bezetter had gedragen. Hij werd opgesloten in Rotterdam. Hij kwam op 22 januari weer vrij.

Tijdens de hongerwinter hielpen de BS-leden met het verzamelen van voedsel voor mensen die honger leden en traden op tegen zwarte handel. Ze werden ingezet om V-2's onklaar te maken die op weg waren naar Den Haag en bliezen bruggen op. Broer Gerrit maakte zich zorgen om de spoorlijn en het treinstation van Alphen aan de Rijn omdat het een belangrijke rol speelde in de bevoorrading van West Nederland. Hij deed een verzoek aan Engeland om het station te bombarderen. Op 5 maart 1945 werd een aanval uitgevoerd. Het huis van de familie de Vos stond vlakbij het station. Een bom landde in de tuin van de familie Beck. Zoon Hans, een klasgenoot en medescout van Wim, kwam hierbij om. Hij zocht geen dekking, maar ging naar het slaapkamerraam om de vliegtuigen te zien. Door de drukgolven waren alle ramen in het huis van Wim gesneuveld, maar iedereen was ongedeerd. Ook het station werd niet geraakt. Een paar dagen later kwamen de vliegtuigen opnieuw. Dit keer landde een bom in de voortuin en in het huis aan de overzijde. Zijn vader, moeder en broertje waren thuis, maar overleefden ook deze aanval.

Na de oorlog vertrok Wim naar Engeland om daar een militaire opleiding te volgen. Hij trouwde in 1950 in Leicestershire. Wim overleed in 1987 in Shelton, Nottinghamshire, Engeland.

De Hollandsche Nachtegalen werd na de oorlog een zeeverkennersgroep. In september 1945 werd daarnaast Scoutinggroep de Bonte Kraaien opgericht als vervolg op de Waterkantersgroep van voor de oorlog. In 2003 gingen beide groepen samen als Scouting Alphen aan den Rijn

Meer informatie

Registratie Willem Matthijs de Vos op 10 december 1894 » Open Archieven
Akte - Stadsarchief Rotterdam
Huwelijk Willem Matthijs de Vos & Gerrit Pieter de Vos & Lijsje de Vos & Aartje Hoogendoorn & Gerrit Hoogendoorn & Teuntje Loef op 15 mei 1918 te Boskoop, provincie Zuid-Holland » Open Archieven
Kanselarij der Nederlandse Orden - Nationaal Archief
Weest paraat; officiëel orgaan van de Nederlandsche Padvinders, jrg 24, 1938, no. 10, 1938 » 1938-11 - Pag. 32 | Delpher
De Verkenner, oktober 1936
Scouting De Hollandsche Nachtegalen - Scoutpedia.nl
Wassenaarse verhalen uit de Tweede Wereldoorlog (Afl. 17); Scouts in verzet - Niek en Toon van Keppel, Johannes Moret en Willem Trijssenaar - Wassenaarders.nl
Akte - Stadsarchief Rotterdam
gedenkboek-oranjehotel-namenlijsten-van- 103.pdf
Willem Matthijs de Vos (Giessendam, 10 december 1894 - locatie onbekend, datum onbekend) - Oorlogsbronnen.nl
Zoek in alles | Willem Matthijs de Vos, Gearresteerd op: 10-01-1945 (Stadsarchief Rotterdam)
Zoek in alles | Willem Matthijs de Vos, Gearresteerd op: 10-01-1945 (Stadsarchief Rotterdam)
Wim Leo de Vos (locatie onbekend, 14 april 1923 - locatie onbekend, datum onbekend) - Oorlogsbronnen.nl
Search for documents in the Arolsen Archives
Pieter Verhage | Oorlogsgravenstichting
244-2242 - (NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies) - NIOD
Manuscript *In the shadow of danger*.

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op http://vrijheid.scouting.nl voor meer informatie en alle andere verhalen.